

Santi Vila: “Si mai algú defensa la independència per la via unilateral, que calibri bé el dolor que hem causat”

Entrevista a l'exconseller de la Generalitat, condemnat per desobediència pel Tribunal Suprem

Text: Txema Seglers / Fotos: Ivan Giménez

Neixes a Granollers, però ets d'infància figuerenca.

Sí. Per un trasllat professional del meu pare, vaig néixer accidentalment a Granollers. Durant tota la meva infantesa, de cara a la família, jo era el 'xava', perquè no podia acreditar que havia nascut a l'Empordà. Als quatre anys, però, el pare va traslladar-se de nou a Figueres, i per simplificar sempre he dit que sóc de Figueres, on vaig estudiar primària i secundària.

A La Salle, escola concertada...

Sí. I el COU a la pública.

Pública o privada, què prefereixes?

No tindria cap perjudici. Si jo tingués un fill, tant em seria. Buscaria la millor escola per a ell.

El teu pare era ferroviari, cap d'estació: d'aquí vénen els trasllats familiars. I la mare?

La meua mare no treballava; era una dona que seguia el marit. Va anar a Girona per estudiar el batxillerat i allà va conèixer el meu pare, i s'hi va quedar. Hi ha un fet que va marcar la família: quan jo tenia tres anys i mig, va néixer un germà meu que va morir en un accident al mateix hospital. Podríem dir que vaig ser fill únic per bé i per mal. La mare era d'un poblet de la franja, Nonasp, entre l'Algàs i el Matarranya. El mateix poble que la mare d'en Terenci Moix. Allà, però, encara no m'han declarat 'persona non grata' com a ell.

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“Un pot ser centrista i ser militant d’ERC, del PSC o de la dreta catalana”

Diries que véns d’una família de classe mitjana com tantes altres?

Sí. Per banda paterna, l’àvia, de pagès de Girona. I, pel cantó de la mare, pagesos de l’Aragó. A mi, que vinc d’una família ben senzilla, molts m’han qualificat de candidat i l’home dels rics, però vaig ser el polític que va impulsar l’impost sobre els pisos buits.

Potser perquè la teva figura és controvertida. Per exemple, en el teu perfil et defineixes com a “catalanista i ciutadà del món, liberal i sensible a la sort dels més febles, abraço la modernitat sense desatendre la tradició”. Hom diria que vols agradar a tothom, atansar-ho tot, com si et moguessis entre un sí i un no alhora.

Jo diria que, més que ambigua, la meva figura és matisada, complexa i rica. Em sento més a gust amb aquests qualificatius. Afirmar una identitat determinada exigeix negar-ne una altra? Em recolzo en Erasme de Rotterdam: sempre crític, però finalment fidel. De fet, jo vaig deixar l’antic espai de Convergència perquè em van convidar a sortir-ne. Potser no els hauria d’haver deixat, però tampoc no he deixat de dir el que creia que havia de dir, a risc d’equivocar-me, només faltaria.

I en què t’has equivocat?

Em vaig equivocar moltíssim sobredimensionant la meva capacitat d’influència en el Govern de Puigdemont.

Potser pel teu perfil més moderat? Se’t considerava l’interlocutor amb Madrid...

Un pot ser centrista i ser militant d'ERC, del PSC o de la dreta catalana. La moderació, com el centrisme, considera que l'altre té una part de raó i, per tant, busca el diàleg, la negociació i el propòsit d'acord. Està vinculada a una certa ètica del dubte. Ara bé, avui dia, tot això sembla música celestial.

Hi ha un fet curiós en la teva trajectòria política: l'any 1991 milites a ERC. I entre els anys 1995 i 1999 presideixes l'organització d'ERC a Figueres. Però el 2000 t'escullen conseller de l'Ajuntament de Figueres per CiU. D'ERC a CiU. Per què aquest canvi?

Durant els principis de la carrera d'Història, jo vaig estar a ERC. I la deixo quan ERC es fa un partit independentista. De fet, encara tinc la carta de dimissió mecanografiada, on els recordava que la bona tradició que reivindicaven de Lluís Companys no era una tradició independentista. A mi em semblava que això no ens portava cap a on ens havia de dur. A més, va coincidir amb un problema 'domèstic' figuerenc de gran tensió.

Quin?

L'enfrontament gairebé personal entre l'Àngel Colom i la Pilar Rahola contra el sector d'en Puigcercós i d'en Carod-Rovira. Ara no té gaire interès això, però a mi em va afectar molt perquè en el meu grup municipal d'ERC només hi havia dos regidors: un d'un bàndol, i l'altre, de l'altre. Em desbordava haver de fer de mitjancer. Em va ajudar a dedicar-me a la carrera.

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“Això no s’ho creurà ningú, però sempre m’ha fet molta mandra la notorietat”

Tens el doctorat en Història Contemporània. Sempre havies volgut estudiar aquesta

carrera?

No, perquè el meu desig era fer Ciències Polítiques, dedicar-me a la política des d'una perspectiva tècnica. Jo sempre havia estat molt bon estudiant i, com que treia bones notes, els meus professors em van animar a continuar Història. I no me'n puc penedir.

Un altre vessant de la teva figura pública és precisament aquest aire intel·lectual...

M'han posat tants qualificatius! Alguns de justificats, d'altres potser no tant. Això no s'ho creurà ningú si ho publiques, però sempre m'ha fet molta mandra la notorietat. És una factura per al polític, perquè és impagable anar a un lloc i que no et coneguin.

Mira com et va definir en Mas-Colell, persona que admires, durant la conferència del Palau "Demà és ara", quan eres conseller de Cultura: "Vila és atrevit, audaç. En doctrina política és inclassificable i ho dic com un elogi". Aquesta inclassificació, creus que costa d'entendre? Com s'ha d'entendre? La comparteixes?

Sí, tant de manera general com en el matís, paradoxalment. Sóc un progressista, en el sentit modern de l'expressió. I em sento còmode reivindicant una certa idea de progrés, del progrés moral i material, que existeix. I, a mesura que m'he anat fent gran, m'he tornat més liberal i gairebé llibertari; perquè, quan he conegut l'Administració per dins, aplicaria uns correctius si depengués de mi, que la deixarien molt més prima i àgil de com està. Però el mateix sistema té els seus mecanismes de protecció, com els mateixos partits i tota l'endogàmia vinculada amb això.

Però tu n'has format part. I la classe política és responsable, en part, de la gran desafecció que hi ha avui dia.

Sí, sens dubte. I no me n'escapo. He estat en dos governs. En la transició del primer al segon, és a dir, del president Mas al president Puigdemont, la primera decisió que es va prendre va ser ampliar el nombre d'assessors dels consellers. Això provoca greix en l'Administració. Per què un conseller ha de tenir vuit o nou assessors? A mesura que ho he anat coneixent, però, te n'adones. Ara tinc més perspectiva, i si jo mai de la vida hi hagués de tornar, no hi podria estar d'acord.

Inclassificable i sorprenent va ser [el discurs abrandat](#) que vas fer a Figueres durant la campanya del referèndum...

Aquest míting se m'ha retret molt, i alguns diuen que ha sigut clau en la meva condemna. Ara bé, què dic jo en aquell discurs? Que Catalunya és una nació per raons constitucionals i històriques, perquè el president Suárez ja reconeix el president Tarradellas abans de la Constitució. De fet, el meu míting és una versió neopujolista del 'Qui s'han pensat que som, nosaltres'. I dic que, si ens hem de jugar el patrimoni i anar a la presó perquè els catalans puguin opinar, ens el jugarem i anirem a la presó, com així ha estat. Fins a la nit de l'1 d'octubre, crec que la unitat d'acció del Govern és total.

"Vaig ser lleial al president Puigdemont fins a l'últim minut"

Hi ha qui qüestiona aquesta versió d'unitat, entre d'altres, el llibre [Vam fer un referèndum](#), del periodista Andreu Pujol Mas, on s'analitzen les crisis internes de l'executiu de Puigdemont els mesos previs a l'1-O. Van existir aquestes conspiracions?

Ho desconec. Si hi havia alguna conspiració contra el president Puigdemont, jo no vaig participar-hi

mai. De fet, un diumenge a la nit, l'endemà de Sant Joan, se'm convoca a una reunió ingrata i violenta per la temàtica. Jo venia d'Eivissa, on li havia demanat a la meua parella que es casés amb mi. Per tant, tenia el cap molt lluny de teories i possibles conspiracions. L'endemà al matí, efectivament, el president Puigdemont tenia coneixement que s'havia produït aquesta reunió i em va preguntar si jo hi havia estat. Li vaig respondre que sí, "efectivament, Carles". Aquella setmana es va embolicar força la troca. Ara bé, si hi havia dinàmiques contra el president, això ho desconec. Si alguna cosa em vinculava amb aquell Govern, era més el factor humà que l'ideològic i polític, perquè era sabuda la meua amistat amb el president Puigdemont. Jo vaig ser lleial al president fins a l'últim minut.

Què en saps, de les [reunions del Decathlon](#) sobre la fugida del Govern independentista i dels polítics que van quedar-se per anar a la presó?

Jo ja havia dimitit i no hi tenia cap relació. Era fora de viatge per desconnectar del drama després del col·lapse del ple del 26. No en tinc cap idea.

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“Avui intentaria evitar aquell tràngol i no posar en perill tanta gent amb la violència de la policia”

Com valores ara, després de la sentència, la crònica de l'1-O?

Sóc crític. Vam convocar el referèndum i l'haviem de celebrar. Ara bé, avui intentaria fer més accions per evitar aquell tràngol i no posar en perill tanta gent amb la violència de la policia, etc. Tot i la crítica, penso que, en el fons, gairebé per una raó de dignitat col·lectiva, no podíem deixar de fer el que vam fer. Una altra cosa és com hem d'interpretar l'1-O. I aquí, hi ha discrepància. Alguns, la nit de l'1-O, vam dir que tot això ja no donava més de si. D'altres encara diuen que no.

Les últimes setmanes de l'1-O devien ser especialment intenses?

Van passar dues coses: una, que el Tribunal Constitucional va desarticular la Sindicatura Electoral. I dos, que ni l'Estat ni la comunitat internacional ni la Comissió de Venècia, que era una referència en aquells moments, van enviar cap mena de missatge ambigu, sinó que van ser clars i meridians: cap referèndum que no sigui acordat amb l'Estat serà reconegut. Amb aquestes dues dades objectives, sabíem que el que passaria diumenge, de gran valor cívic, no tindria conseqüències politicoadministratives. I alguns ho vam dir amb honestedat.

Si tot era impossible, per què no vas dimitir abans?

Sabent com acabarien les coses, hauria d'haver dimitit abans, i fins i tot no haver format part d'aquell Govern. Per part meva, és un error polític greu. Però, qui ho sabia, com acabaria tot? Perquè és important recordar que, 24 hores abans del ple famós amb aquella declaració final que no sé com qualificar, s'imposa la tesi d'en Santi Vila de convocar eleccions per evitar el xoc institucional. Ara, no em preguntaries per què no vaig dimitir. Més aviat, em diries "quina sort que va ser influent, senyor Vila".

"El llenguatge maniqueu d'herois i de traïdors sempre m'ha incomodat molt"

Pot ser. Per exemple, en una entrevista a 'El País', vas dir que "a causa de les retallades, calia un relat esperançador". No era més honest denunciar i reconèixer les retallades, en lloc d'il·lusionar una part de la societat catalana amb un projecte impossible d'assolir? Aquestes accions no generen desafecció política i finalment lògiques d'herois i de traïdors, com les que tu has patit?

Aquest llenguatge maniqueu sempre m'ha incomodat molt. I l'he reprovat. En públic, un dels retrets que se'm fan és recordar que havíem de ser el Govern de tots, i no només dels qui van mobilitzar-se l'1-O. I, per mi, aquest és un tema angular, que vaig voler exercir sempre com a polític i conseller de Cultura, recordant que hom era català també expressant-se en llengua castellana. Sobre les retallades, cal dir que era una legislatura molt complexa i tensa, amb uns ajustos terribles. Recorda, per exemple, l'assalt al Parlament. Veníem d'una legislatura amb el president Mas marcada pel fet d'estar vorejant constantment el col·lapse de l'Administració. Això volia dir no poder pagar directament les nòmines el dia 30. I com ho paeix tot això la societat catalana? Canalitzant-ho tot de nou cap a una reivindicació que podríem resumir en un "si Espanya no es vol reformar, potser constituïm-nos en un Estat propi".

Però no creus que el president Mas va posar en funcionament el 'dret a decidir' per la competència amb ERC?

Sens dubte. Era una cosa que ens devorava contínuament. I que porta al precipici el president Puigdemont i l'Oriol Junqueras, perquè la dinàmica partidista els empeny a ells mateixos molt més enllà de la pròpia voluntat. És a dir, que tot aquest procés no s'explica sense una dinàmica contínua de competència per l'hegemonia entre ERC i CiU. Sobreposa-hi a més, la gestió d'una Administració que es col·lapsa en el context de la crisi. I afegeix-hi encara una raó objectiva: el fet que havíem intentat un procés d'actualització de l'autogovern amb el nou Estatut, que també va sortir malament. Són les tres variables fonamentals, segons la meva opinió. Conclusió: no en vam saber i vam acabar desbordats.

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“El marge discrecional de la política cada vegada és més petit en els processos de contractació”

Has assenyalat la necessitat d'un espai sobiranista, centrista i progressista de tradició liberal. Com valors aquesta proposta? Hi participaràs?

Ara mateix no existeix aquest espai, i crec que és necessari, més enllà de la renovació del somni nacional. Si algú queda a la intempèrie des del 2010 fins al 2019, som els moderats, que contínuament apel·lem a l'entesa i a la reconciliació. ERC ha definit el seu espai: ampliar la base i perseguir la independència, però ajustada a dret. És on ha de ser. Però em costa més saber on és JxCat, perquè diu que ara se sent vinculat al mandat democràtic de l'1-0. En conclusió, el catalanisme polític es dona per liquidat. Si participaré en aquest espai? Jo ja he fet el que havia de fer.

En el terreny ideològic, quin retret faries al teu antic espai polític?

Que, si ara aprova uns pressupostos i suposen increments fiscals o determinades partides pressupostàries en detriment d'unes altres, qui em representa a mi, que sóc un progressista i un liberal, que crec més en un model basat en la societat civil i l'empresa, que no pas en l'Administració?

Sempre t'has definit com un liberal. D'on surten aquestes conviccions?

Deu ser intuïtiu, genètic, de la meva idiosincràsia empordanesa. Però, a més a més, s'educa i es conrea. En part, me l'atribueixo d'aquí, tant de la geografia com de la formació. L'Empordà és terra de liberals per definició. I, en el millor sentit de la paraula, liberals, llibertins i llibertaris. Des d'en Fages de Climent fins en Josep Pla, una cosmovisió escèptica, de desconfiança en l'Administració, la

idea que les garrofes te les has de guanyar tu. I hi insisteixo: com més gran, més s'accentua.

Després del teu pas per la política vas fitxar com a director general d'Aigües de Banyoles. Has dit algun cop que creus més en un model basat en la societat civil i l'empresa. Però, quan expolítics entren en càrrecs de direcció d'empreses, no generen desafecció política i desconfiança en les institucions? La imatge d'un polític en àmbits de direcció empresarial, no esdevé ambigua i confusa?

Hem de ser conscients que cada vegada costa més persuadir persones amb talent que dediquin una part de la seva vida al bé comú i a l'interès general. Per tant, hem de ser molt curosos en com ho argumentem. Cal generar els estímuls suficients i adequats perquè algú que es guanya bé la vida en el món privat pugui deixar de guanyar diners i anar al món de l'Administració. Ara bé, jo reivindico la màxima transparència. A més, quina alternativa existiria? Anar a entitats parapúbliques? En part, és més denigrant.

Com a conseller de Territori i Sostenibilitat, vas viure en primera persona el conflicte entre Acciona i Agbar. La Generalitat hi va tenir un paper estrany quan va justificar la convocatòria d'un nou concurs. Fins a quin punt existeix la promiscuïtat entre política i diners?

És menor del que pensem. A mesura que ha anat madurant, l'Administració és molt més sòlida. I el marge discrecional de la política cada vegada és més petit en els processos de contractació. No cal dir en els grans concursos. M'estàs parlant d'un concurs que tenia 1.000 milions d'euros i que va ser recorregut lògicament per la part que va perdre. I, finalment, va guanyar als tribunals. Fixa't en tota la robustesa del sistema, perquè hi va haver tot un contenciós administratiu i, després, un de judicial, que l'Administració va resistir. La mesa de contractació, que va adjudicar aquest contracte a Acciona, va defensar sempre la legalitat de la seva actuació. I, en canvi, els tribunals li van acabar aixecant aquesta concessió. Tot plegat honora tothom.

Tornaries a avalar un projecte d'independència?

Sóc molt crític i autocrític amb el que hem fet. És una pregunta difícil. Si mai algú ha de defensar un projecte independentista, que calibri bé el dolor que hem causat i les autolesions que ens hem fet. Jo no l'avalaré, perquè hi hauria d'haver una majoria amplíssima de la societat que ho volgués. I, a més, hem après que s'ha de fer ajustat al dret, perquè l'alternativa a tot això és el dolor, el col·lapse i el xoc institucional.

Creus que s'ha trencat el consens constitucional?

Sí, però això ens convida a un nou moment fundacional. Fins i tot per raons generacionals, hi tenim dret. Ara bé, la pregunta és: als qui volem actualitzar aquest consens, ens tenen alguna cosa a oferir?

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“La sentència del Suprem és contraproductiu, perquè amb gent a la presó difícilment ho arreglarem, tot això”

Una última pregunta: com valora la sentència?

La mateixa sentència té algunes contradiccions intrínseques. És molt dolorosa. És contraproductiu, perquè amb gent a la presó difícilment ho arreglarem, tot això.

I l'ambient de Madrid durant la sentència?

Portes enfora, molt correcte. Hi ha molta gent a Catalunya i a Madrid amb ganes d'afavorir la reconciliació. Parlem de la compassió, una virtut de l'esfera privada de la vida. En comptes de fer el discurs que hem fet aquesta temporada d'“Ho tornarem a fer”, podríem dir “Revisem críticament el que hem fet tots”, uns i altres. Si no ho fem, s'estripa tot. I ara mateix som aquí malauradament.